
KIBRIS BARIŞ HAREKATI 44 YAŞINDA

20.07.2018

Hürriyet (20 Temmuz 2018)

Kıbrıs Adası'nda Türklerin uğradığı baskı ve zulmü ortadan kaldırmak amacıyla Türk Silahlı Kuvvetlerince (TSK) gerçekleştirilen Kıbrıs Barış Harekati'nin üzerinden 44 yıl geçti.

Kıbrıs Barış Harekati'na zemin hazırlayan gelişmeler 1959'da başladı. Türkiye, İngiltere ve Yunanistan'ın 1959'da imzaladığı Zürih ve Londra anlaşmalarıyla bu ülkelerin garantörlüğünde Türk ve Rum halklarının eşitliğine dayalı Kıbrıs Cumhuriyeti kuruldu.

Rumlara ait silahlı gruplarca 1963'ten itibaren gerçekleştirilen saldırılar sonucu Kıbrıs Türkleri, ülke yönetiminden baskı ve zulümle uzaklaştırıldı. Adayı Yunanistan'a bağlama hedefine ulaşmak isteyen Rumların yürüttükleri saldırılar ve ambargolar 1963-1974 yılları arasında artarak devam etti.

EOKA-B liderlerinden Nikos Sampson, Yunanistan'da iktidarda bulunan cuntanın desteğiyle gerçekleştirdiği darbeyle 15 Temmuz 1974'te Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios'u devirdi.

Adadaki darbe haberi Ankara'ya ulaşınca Milli Güvenlik Kurulu toplandı.

Başbakan Bülent Ecevit, toplantının ardından Türk Silahlı Kuvvetlerine Kıbrıs'a müdahale ihtimaline karşı hazırlık yapılması yönünde talimat verdi.

Dünya kamuoyunun Kıbrıs'taki askeri yönetime tepkileri de Türkiye'nin lehine bir ortam yaratıyordu.

Türkiye, adaya ortak müdahalede bulunulması için garantör devletlerden İngiltere'nin kapısını çaldı. İngiltere'ye, iki garantör devlet olarak adaya müdahale önerildi. Londra'ya giden Bülent Ecevit'in teklifi, İngiltere Başbakanı tarafından kabul görmedi.

Bu arada, Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, TBMM'yi olağanüstü toplantıya çağırdı.

18 Temmuz'da Ecevit, Londra'da ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Joseph Sisco ile görüştü.

Öte yandan Kıbrıs'ta, "Yeşil Hat"ta hava gerginleşti. TBMM, olağanüstü toplantıda, Kıbrıs'ta darbe sonucu ortaya çıkan durumu görüştü. 19 Temmuz'da Sisco, Atina'dan Ankara'ya geldi. Sisco'nun Atina nezdindeki girişimlerinden sonuç alınamayacağı anlaşıldı.

Harekatın parolası ise "Ayşe tatile çıksın"

Aynı gün Deniz Kuvvetleri Komutanlığına ait bir filo, çıkarma gemileriyle Akdeniz'e açıldı. Kıbrıs Barış Harekatı, TSK'ye bağlı birliklerin Lefkoşa-Hamitköy-Gönyeli ve Pınarbaşı bölgelerine hava indirme, Yavuz Plajı'na denizden çıkarma yapmasıyla 20 Temmuz'da başladı.

Harekatın parolası ise "Ayşe tatile çıksın" olarak belirlendi. Ayşe, Cenevre konferansına katılan dönemin Dışişleri Bakanı Turan Güneş'in kızının adıydı.

Bülent Ecevit, harekatın başladığını, "İnsanlığa ve barışa büyük bir hizmette bulunmuş olacağımıza inanıyoruz. Öyle umarım ki kuvvetlerimize ateş açılmaz ve kanlı bir çatışmaya yol açılmaz. Biz aslında savaş için değil barış için ve yalnız Türklere değil Rumlara da barış getirmek için adaya gidiyoruz." sözleriyle duyurdu.

Türk uçakları 21 Temmuz'da, Rum mevzilerine karşı harekete geçti. 4'üncü Paraşüt Taburu ile birleşen Kıbrıs Türk Kuvvetleri, Lefkoşa Havalimanı ile Kaymaklı bölgesine taarruza başladı. 2'nci ve 3'üncü komando taburları Zeytinli istikametinde ilerledi. Kocatepe muhribi ise haberleşme ve koordinasyon eksikliğinden dolayı Türk uçaklarınca batırıldı.

Harekatın ikinci günü, 3'üncü Paraşüt Taburu'nun taarruzu sonucu Deliktepe düştü. Girne'ye giren Türk birlikleri Lefkoşa'ya yöneldi. Bu sayede Lefkoşa-Girne hattı birleştirildi.

Lefkoşa'nın Türk kesiminin denizle bağlantısı sağlandı

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin çağrısı üzerine Türkiye, 22 Temmuz saat 17.00'den itibaren harekate son verdi.

ABD ve İngiltere dışişleri bakanlıklarının yetkilileri aracılığıyla Türkiye ile Yunanistan arasında ateşkes anlaşmasına varıldı. Yapılan harekatla Lefkoşa-Girne karayolunun denetim altına alınmasıyla Lefkoşa'nın Türk kesiminin denizle bağlantısı sağlandı. Bunun dışında kalan başta Magosa olmak üzere diğer yerleşim bölgelerinde ise Türklerin güvenliği tam olarak sağlanamadı.

Bu arada harekatın başlamasıyla İstanbul, Ankara, Tekirdağ, Kırklareli, Edirne, Çanakkale, Balıkesir, Manisa, İzmir, Aydın, Muğla, Adana, İçel ve Hatay'da sıkıyönetim ilan edildi. 20 Ağustos'tan itibaren bu illere Antalya da eklendi. Yunan cuntasının işbaşına getirdiği Nikos Sampson, 22 Temmuz'da cumhurbaşkanlığından istifa etti. Harekatta 3 gün içinde 57 şehit verildi, 184 asker yaralandı.

Yunanistan'da sivil yönetimin iş başına gelmesinin ardından 25 Temmuz 1974'te Kıbrıs barış görüşmeleri Cenevre'de başladı. Türkiye, Yunanistan'a Kıbrıs'ta federasyon sistemini önerirken TSK da 26 Temmuz'da Girne'nin 5 Mil Plajı'na asker ve malzeme yardımı için çıkarma yaptı.

Rumlar ateşkesi ihlal etti

Türk birliklerinin Kıbrıs'ta yerleşim alanları genişlerken 30 Temmuz'da Cenevre'deki görüşmeler sona erdi. Taraflar ateşkesin sürmesini istemesine rağmen 6 Ağustos'ta takviyeli Rum birlikleri, Girne'nin batı kesiminde saldırı başlattı. Saldırıyı püskürten Türk birlikleri, Rumların ateşkese

uymaması sonucu Lapta'yı ele geçirdi.

Taraflar barış koşullarını tekrar görüşmek üzere Cenevre'de ikinci defa bir araya geldi. Görüşmelere Kıbrıs Türk Halkı Lideri Rauf Denктаş ile Kıbrıs Rum Halkı Lideri Glafkos Klerides katıldı. Kıbrıs Türklerini temsil eden heyet, adanın yeni bir anayasaya ihtiyacı olduğunu, iki kesimli bir federasyon kurularak Türk tarafına yüzde 34 toprak bırakılması gerektiğini belirtti. Rumların ve Yunanistan'ın buna yanaşmaması üzerine 8-13 Ağustos tarihlerindeki konferans sona erdi.

İkinci harekat başladı

Takvimler 14 Ağustos'u gösterdiğinde Kıbrıs'ta ikinci harekat başladı. Harekatın amacını ise doğuda Magosa ve batıda Lefke'ye kadar olan bölgelerin, Rum işgalinden kurtarılması oluşturuyordu. Türk birlikleri 15 Ağustos'ta Magosa'ya girdi. Batıda ise Lefke yönünde Mitri alındı.

Harekatın son günü olan 16 Ağustos'ta Lefke ve Omorfo alındı, Lefkoşa bombalandı. Sonrasında ilan edilen ateşkes 6 saat sürdü. Rumların açtığı ateşe, Türk birlikleri karşılık verdi.

Rum katliamı ortaya çıkarıldı

Magosa'ya 15 kilometre uzaklıktaki Türklere ait Atlılar Köyü'nde Rumlar tarafından yapılan katliam ortaya çıkarıldı. Bir çukura gömülü 57 Türk'ün cesedi bulundu.

22 Ağustos'ta Yeşil Hat üzerinde esir değişimi yapılırken 29 Ağustos'ta Yeşilırmak Köyü tamamen Türklerin kontrolüne geçti.

1 Eylül'de ise Magosa'ya bağlı Muratağa ve Sandallar köylerinde 88 kişinin yakılarak çukura gömüldüğü anlaşıldı.

16 Eylül'den itibaren Rum ve Türk tutsakların değişimi işlemlerine başlandı.

Harekatın başarıyla sonuçlanması sonrasında, 13 Şubat 1975'te Kıbrıs Türk Federe Devleti kuruldu, devlet başkanlığına Rauf Denктаş getirildi. 15 Kasım 1983'te ise Mecliste alınan kararla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kuruldu.

Aradan geçen 44 yılda ise Kıbrıs için çeşitli yol haritaları hazırlandı. Bu konu üzerinde çeşitli konferanslar, toplantılar gerçekleştirildi. Uluslararası toplumun da katkısıyla hazırlanan yol haritaları, Rum kesiminin uzlaşmaz tavrı nedeniyle bugüne kadar hayata geçirilemedi.

Harekatın görüntüleri o günleri anlatıyor

Harekat öncesi ve sonrasında çekilen fotoğraf ve görüntüler, o dönem yaşananları da gözler önüne seriyor.

Genelkurmay Başkanlığı arşivinde yer alan görsellerde, elleri tetikte bekleyen Mehmetçik ile indirme ve çıkarma harekatlarının detayları, çıkarma gemilerindeki Türk askeri yer alıyor.

Zırhlı birliklerin adadaki ilerleyişinin de aktarıldığı görüntülerde, halkın Türk askerine sevgi

gösterileri, askerlerin cephedeki görüntüleri bulunuyor.

Kaynak/Source: